

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Hæresis alia interior, extertior alia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

ticorum sumere, quia ex circumstantiis personarum, loci, temporis, adiutorum, &c. determinatur ea cœna ad profitendum cultum hæreticæ Religionis. Merito quidem: sed id intelligo, aliquo vidente vel cum prædictis ceremoniis adiunctis: nam cæterum nullo adverte, & nihil referendo ad falsum cultum, nec carnes materialiter comedere nec est indifferens, nec ex peccatum. Ita Castro P. l. c. n. 10. Sanch. lib. 2. in Dec. c. 31. n. 7. Idem docere solemus de Idolothytis, hoc est, de carnibus sacrificatis idolo.

Quartus Casus, De ingrediente templum falsæ sectæ, ubi offerente, & similibus.

Thus adolere, adorare, genuflectere idolo, nunquam, quocunque metu mortis libere certum sit. Ita Layman lib. 2. tr. 1. c. 2. n. 3. & 4. Quid enim est proficere exterius cultum idolorum, si hoc non est? Difficultas ergo solum superest de ingrediente Templum, seu Moschæas falsæ Religionis, de quæ conciones inibi audiente: posset enim id fieri ob finem indifferenter verbi gratia, curiositatis, vel observandi quid ibi fiat, ut confutetur, vel causa associandi Dominum infidelium, vel ob quid simile. Puto distinguendum esse, Si nullum sit tui periculum deferendi fidem, nec scandalum aliorum, qui fortè tuo exemplo ad cultum idolo profitendum commoverentur, utique non esset saltem culpa mortalis, illuc accedere, & cum causa proportionata, ne venialis quidem. Ita Sanch. lib. 2. in Dec. c. 31. n. 8. Bonac. tom. 1. circa primum Decal. præc. d. 3. q. 2. p. 3. n. 27. sine; licet contrarium doceat Castro Pal. mox citandus n. 12. Ratio est, quia his conditionibus positis, non apparet, unde graviter delinqui possit. Et hoc fortasse concessit Eliseus Namanno, ut scilicet ad famulandum domino suo, ingrederetur in templum idoli, immò & genuflecteret, domino genuflectente, non quidem in gratiam idoli, sed in commoditatem Domini se innitentes super ipsum. Ita Sanch. lib. 2. in Dec. c. 4. n. 14. At verò, si ex circumstantiis appareat illum templi ingressum esse ad profitendam falsam sectam, nunquam licebit. Idem ibid. n. 25. quia (quidquid videatur in contrarium innuere. Azor. p. 1. lib. 8. c. 27. quest. 5.) sic esset intrinsecè malum, idque videtur declarasse Paulus V. apud Sanch. ibid. n. 27. Laym. ibid. n. 6. nam cum in dubium verteretur, An in Anglia liceret Catholicis ingredi hæreticorum templa, sic jubente Rege hæretico, liceret, inquam, cum protestatione, quod id facerent merè ad obediendum Civili Principi in re indifferente, qualis est materialis ingressus templi, Paulus V. doctissimique insuper viri censuerunt, nequaquam licere. Ratio potissima fuit, quia in iis circumstantiis non poterat præsumi juberi materiale prædictum ingressum, sed ingressum, ut signum proficetium hæreticorum sectam, quam Rex ab omnibus excipi contendebat, & per illum ingressum tanquam per implicitum signum extorquebat.

12. Ex dictis solvitur ille casus, an Rex animo Catholicus, possit prædictas, similesque actiones exercere, ut nimirum sic, vel non irritet infideles subditos, expectetque aptius tempus ad eorum conversionem, vel facilius in cognitionem hæreticorum deveniat, quod inde illos punire & de regno ejicere possit, &c. solvitur, inquam, nam ut ex dictis constat potest eas exercere, quæ non sunt professiones falsæ sectæ, nec in aliorum scandalum sunt, ut comedere carnes diebus vetitis, induere vestes nationis, ingredi materialiter templa, &c. ac non potest adolere thus idolo, illi genuflectere, adorare, & similia ex se, & circumstantiis significativa falsi cultus: non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona.

13. Solvitur secundò illud: An liceat matrimonium contrahere coram Parocho Hæreticorum; Non enim licet, quia esset testificatio, seu approbatio hæreticæ sectæ. Ita Coninch. de fide, d. 13. d. 3. n. 63. liceret tamen coram Magistratu civili, modò antea Catholico ritu matrimonium fuerit contractum, vel postea con-

traheretur. Ratio utriusque dicti est, quia ibi saltem implicitè approbatur secta. Ministri hæretici, hic sola recognitio politæ præcepti, per quam civis sit constet initium à Catholico, hinc matrimonium.

¶ I V. De quinto Præcepto, non negandi inertiis Fidem.

2. Duplici modo contra ad præceptum delinqui potest: primò negando, vel dubitando per deliberatam voluntatem de articulis fidei. Secundò amplectendo aliam sectam, paganisimam, v. g. vel judaismum, qui enim has amplectitur, veram fidem jam negat, & communis vocabulo infidelis vocatur, nam ille prior dicitur hæreticus, vel apostata à fide, vel schismaticus. De singulis ea quæ sunt necessaria breviter delibabimus.

De Hæretico, seu Hæresi.

Quid sit hæresis.

1. Est error hominis baptizati in intellectu voluntarius, contra aliquem fidem articulum cum pertinacia; Sanch. lib. 2. in Dec. c. 7. n. 1. alique nam si contra omnes, et Apostata, de quo paulò pòst.

Non ergo Carechumenus erit propriè hæreticus, saltem ad hoc, ut incurat penas ab Ecclesia statutas, quia is nondum suscepit baptismum, per quem, tanquam per januam ingreditur quis in Ecclesiam, ejusque sit subditus. Præterea non erit hæresis, factum, vel dictum exterius contra fidem, si non sit cum errore intellectus, nec si ejusmodi error sit sine pertinacia, qua nequaquam posita, merito ait S. Augustinus episc. 16. Errare quidem poteris, sed hæreticus non eris.

3. Dubii item in fide, hoc est qui deliberatè putant rem fidei dubiam esse, ut etiam qui opinativè solum assentiuntur rebus fidei, putantes articulum aliquem fidei esse solum probabilem, hæretici sunt, si quidem ad fidem requirunt, ut eorum articuli credantur ex Dei revelatione. Ita Sanch. ibid. n. 12. alique Dico (solum) nam ex vi alicujus rationis affirmare probabilem esse aliquem articulum, non est hæreticum, immò laudabile, modò tenas ex vi revelationis esse certum. Ita Castro P. tom. 1. tr. 4. d. 3. p. 2. n. 12.

Sed in quo consistit acta pertinacia. Dico non consistere in aliqua temporis mora, ut innuere videtur Sylvest. v. Hæresis, l. 9. 2. sed in electione deliberata voluntatis certa cognitione, quòd illud sit contra id, quod sentit Ecclesia: pertinax igitur eris, si doctrinam Ecclesie noscens, propriæ opinioni illi contrariæ adheres. Ex quo vides in momento temporis hæresis actum consummari posse, hæresis ex mora brevi posse conjici, fidem præsertim innotatum non consensisse cogitatione de hæresi admittenda, quod solum fortasse docere voluit Sylvest.

4. Qui verò errat contra fidem ex ignorantia falsa, vel affectata quomodocunque culpabili, per quam nescit illud in quo errat esse contra fidem, estne verè hæreticus: esse affirmat Sous, Lorca, alique apud Castro Pal. citat. num. 1. quia peccata ex ignorantia culpabili, & ex certa scientia sunt ejusdem speciei, v. g. idem specie peccatum committit, qui ex ignorantia culpabili, quòd hodie sit dies festus, non audit Sacrum, ac, si sciens esse diem festum, non tamen audit: Sed melius cum communione sententia negat Suarez, Azor. Coninch. Arag. Farinac. ipsæque Castro Palaus, hoc citans ibid. num. 1. (est in foro externo reputetur, ut hæreticus) quia ad hæresim non satis est qualibet culpa, ut accidit in aliis materiis, in quibus procedit doctrina Soti, sed requiritur præterea pertinacia, quæ certè non est in ignorante, de quo loquimur.

Hæresis alià interior, exterior alià.

5. Hæresis autem alià est merè interna quæ scilicet consummatur in ipso intellectu, nullo signo exterius dato. Alià externa, quæ exterius prodit per aliquam vo-

tem, vel nutum, etiam si nullus profusus sit, qui illum
videt, vel illum videat, & si quidem prodeat coram
multis, dicitur hæresis publica, si verò nullo audiente,
vel paucis, puta duobus, vel tribus, dicitur externa
occulta.

Quod si quis solum exterius affuerit hæresi, sed
non habeat in mente errorem, verè non dicitur hæreti-
cus exterior, vocari tamen solet hæreticus pars exterior
quia ipsi non creditur, si allegere interius non habe-
at errorem contra fidem, idè regulariter in foro exter-
no reputatur, & punitur ut verus hæreticus. Ita Castro
Palmas tom. 1. r. 4. d. 3. p. 2. n. 16.

6. Illud hic nota, ad hæresim externam constituen-
dam requiri duas condiciones, ex Sanchez lib. 2. in Dec.
cap. 5. num. 7. Primò, ut signum, seu vox exterior proce-
dat ex affectu hæresis. Secundò, ut signum illud ex se, vel
ex aliis circumstantiis hæresim determinatè exprimat.
Eiusmodi sunt ipsa verba hæresim absolute, & non sub
alio, significanti: ejusmodi, ipsa facta propria hæreti-
corum, ut eorum cœna, similesque ceteroniar: ejusmodi
operum bona ipsorum, v. g. visitare infirmos, adire
Ecclesiam, & c. si ex circumstantiis colligatur fieri ab ali-
quo, ut se conformet falsæ scilicet illa præcipienti. Ita
Sanchez ibidem n. 8.

7. Quare qui, dum constituitur suum peccatum,
dicit se non credidisse, vel loquens cum amico dicit,
se fuisse hæreticum, nunc verò non esse, vel dum scribit,
se fuisse hæreticum, vel legit, pronuntiat hæresim illam, quam
cum ipse habet interius, sed ipse tunc pronuntiat so-
lum ut hæresim aliorum, nihil ad se referendo, non erunt
hæretici exteriores, ex defectu nimirum prioris condi-
tionis.

8. Simili modo, si quis dum mente non credit,
moveat caput ex tali hæresi ad affectu, vel dicat solum:
Non est, vel etiam disputet, ita tamen, ut non appareat
ex tali disputatione ipsum confirmare velle hæresim, sed
solum disputandi causa illam hæresim profertre, immò si
quis non aperiat caput, v. g. Eucharistia, in quibus ap-
prehenditur potius id fuisse irreverentia signum, quam
hæreticitatis, & si quis comedit carnes die verito, v. g.
vel ducat duas uxores, vel reprobetur, & c. in simili-
bus circumstantiis, in quibus iusmodi actus habet appre-
henduntur fieri ob aliud, quam ob errorem contra fidem,
non erunt hæretici exteriores ex defectu posterioris condi-
tionis, quia nimirum hæc signa hæresim determinatè
non expriment, Ita Sanchez ibid. a. num. 8. Castro Pal-
mas tom. 1. r. 4. d. 3. p. 2. n. 16. alique apud Dianam p. 4. r. 4. ref. 294. Nam
licet, quicumque alius conceptus interior hominis per si-
milia determinata signa prodicens non dicitur saltem per-
fectè manifestatus, sed adhuc remansit in terminis con-
ceptus interioris, ita in conceptu hæresis. Non nego ejus-
modi signum imperfectum esse peccatum hæresis, & ap-
prehenduntur expresse in confessione, sed dico non esse hæ-
resim absolute, & perfectè externam, atque ad id per
hanc non incurrit censuras, penas, & reservationem im-
positas contra hæresim externam, quæ pœnæ, cum sint
occultæ, & restringendæ, requirunt non actum quemcum-
que externum, sed externum determinatè, & perfectè.

Ad secundam prædictam conditionem reduco, si quis
motus hæresi interna aliquid agat, quod sit veniale pec-
catum, v. g. comedit parum carnis die verito, animo se-
quendi hæreticorum sectam: ratio enim hanc non fore per
illam externam confessionem hæreticam absolutè exter-
num: Ita Sanchez ibid. n. 7. & n. 17. quia non completè ex-
primit per eam levem actionem errorem internum: pa-
ter; nam si quis illum in quacunque circumstantia vide-
ret eam levem actionem exhibere, non statim rationabi-
liter judicare posset illum errare interius in fide.

§. V. De Hæreticorum penis.

1. Præmittendum est omnes pœnas contra hæreti-
cos ab Ecclesia constitutas intelligi esse contra
hæreticos externos, sive occultos, sive publicos, modo

in sequentibus explicando: nullam verò contra internos.
Id semel dixisse sufficiat, sed notetur diligenter. Ratio
est supra tacta, quia Ecclesia visibilis non judicat de in-
ternis, sed de externis, qualis certè est hæresis foras pro-
diens, quamvis nullo presente.

Prima pœna. Excommunicatio.

2. Prima igitur pœna contra hæreticum externum est
excommunicatio lata sententiæ c. excomm. 3. & 2. c. ad
absoluti de her. Bulla Cœna, Summo Pontifici reservata.

3. Hic nota primò, Hæreticum, donec sit nominatim
declaratus excommunicatus, ex Sanchez lib. 2. in Dec. c. 9.
num. 3. Castro P. 1. r. 4. d. 4. p. 1. n. 5. non est ex vi excom-
municationis vitandum post Concilium Constantiense
in extrag. Ad ex. and. Non ergo sufficit esse declara-
tum illum hæresim externam commisisse, sed insuper re-
quiritur alia declaratio, ipsum in excommunicationem
incidisse.

4. Nota secundò, ex eo quod hæreticus est excom-
municatus, consequenter eum incurritur cœna, quæ
excommunicationem comitantur.

5. Hinc fit ut si sit prius omnibus officiis, quibus
privat excommunicatio, non possit recipere Sacramenta,
nec ex se ministrare, non possit exercere actum ordinis,
privetur communibus suffragiis Ecclesiæ, & similibus,
quæ dicuntur in tractatu de excommunicatione. Verum,
quia nos hic agimus de pœnis propriis hæreticorum,
addere necesse est alias, quæ, licet non sint annexæ cœ-
teris excommunicationibus, comitantur tamen excom-
municationem contractam propter hæresim, quales sunt
irregularitas, infamia, privatio beneficiorum, aliæque,
quas jam subdimus.

Secunda pœna. Irregularitas.

6. Non hæreticum publicum, seu notorium per om-
nes incurrit irregularitatem, c. Nec si, §. item Samuel 2.
q. 7. c. Presbyter, de penis, d. 5. at occultum esse probabile
non incurrit. Ita Castro P. tom. 1. r. 4. d. 4. p. 4. contra
Suar. & Sanchez ibid. relatos. Ratio est, quia jura, quæ hanc
pœnam imponunt, loquuntur de delicto notorio, & ex
alia parte irregularitas nulla contrahitur, nisi in casibus
jure expressis. Quid sit publicum, quid occultum, hac in
re, innui supra, §. 5. num. 5.

Tertia pœna. Infamia.

7. Nota ad hæresim perfectè contrahendam, debere hæ-
resim esse notoriam, vel notorietate facti, vel juris, hoc
est, vel ex se, vel ex sententia Judicis, cap. Infames, 6. q. 1.
cap. excommunicatus, de hæreticis, & alibi. Ita Sanchez
lib. 2. in Dec. c. 26. n. 1. Castro P. l. c. n. 4. alique. Ratio est,
quia infamia est præda opinio de alio circa plures: do-
nec igitur ad plures notitia delicti pervenerit, perfectè
non erit per commissum crimen, erit solum veluti in-
choata & crimini debita.

Quarta pœna. Privatio Beneficiorum, & Officiorum posses- sorum, & inhabilitas ad futura.

8. Certum est, durante hæresi, hæreticum non posse
admitti ad beneficia, officiaque publica, cum sit excom-
municatus, & subinde irregularis, unde si admittatur
collatio erit nulla, cum onere restituendi fructus ante
omnem sententiam: quia eos nullo titulo possidet, cap. de
commis. §. privandi, de heret. in 6. §. statum, i. eodem. Ita
Sanchez lib. 2. in Decal. cap. 26. n. 4. Castro P. tom. 1. r. 4.
disp. 3. p. 5. num. 1.

9. At difficultas est primò, an quando hæresim re-
linquit, Ecclesiæque fuerit reconciliatus, possit ad illa
admitti sine nova dispensatione? Secundò, an statim
atque quò in hæresim labitur, privetur jure possessis?
Beneficiatus, v. g. hæreticus cogiturne ex se relinquere be-
ne